Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.40

Slovenski dom

Štev. 119. V Ljubljani, v četrtek, 28. maja 1942-XX Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Il bollettino No. 726:

Vastissime azioni aeree nel cielo Mediterraneo

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Intensa attività dell'aviazione dell'asse in Cirenaica dove alcuni centri delle retrovie nemiche sono stati violentemente bombardati. Sugli apprestamenti di Tobruck squadriglie di stukas hanno lanciato bombe di ogni calibro: in combattimento due velivoli britannici venivano distrutti dagli aviatori tedeschi.

Una poderosa nostra formazione da caccia attaccava con riuscita sorpresa l'aeroporto di Gambut sul quale 25 Curtiss erano pronti per il volo, incendiando alcuni di essi e tutti gli altri danneggiando gravemente.

Azioni diunne e notturno sono state condotte da bombardieri italiani e germanici contro aerodromi di Malta cacciatori di scorta hanno abbattuto due Spitfire.

Dalle operazioni della giornata due nostri aerei non sono riternati.

Nella notte scorsa il nemico ha attaccato Messina, con due ondate di bombardieri. Le bombe sganciate erano dirompenti e incendiarie. Sono stati causati danni rilevanti al Duomo, alla R. Universita ed alcune abitazioni private Finora sono stati accertati sette morti e 19 feriti fra la popolazione civile, mentre continua le agombero delle macerie. Vi sono inoltre sette marinai fariti. Un aereo colpito dalla difesa contraerea é precipitato in mare.

Il contegno della popolazione é stato calmo e disciplinato.

All'alba del 23 corr un nostro sommergibile comandate dal tenente di vascello Gianfranco Gozzana ha attaccato in atlantico e colpito con due siluri un incrociatore statunitenae della classe Pensacole (9100 tonn.) di scorta ad un convoglio.

Vojno poročilo št. 726:

Zelo obsežno letalsko udejstvovanje nad Sredozemskim morjem

Uradno vojno poročilo štev. 726 pravi:

Živo udejstvovanje osnega letalstva v Cirnajki, kjer so bila hudo bombardirana nekatera železniška križišča v sovražnikovem zaledju. Oddelki nemških strmoglavcev so na naprave v Tobruku metali bombe vseh mer. Nemški letalci so v boju sestrelili dve angleški letali.

Mogočen naš oddelek je s posrečenim presenečenjem napadel letališče v Gambutu, kjer je 25 letal vrste Curtiss bilo pripravljenih za vzlet, nekaj izmed njih je bilo zažganih, vsa druga pa hudo poškodovana.

Italijanski in nemški bombniki so podnevi in ponoči nastopali zoper letališča na Malti, lovci iz spremstva so zbili dva Spitfireja.

Z nastopov tega dne se dve naši letali nista vrnili.

Preteklo noč je sovražnik napadel Messino z dvema valovoma bombnikov. Bombe, ki so padale, so bile rušilne in zažigalne. Znatna škoda je bila povzročena na stolnici, na vseučilišču in na nekaterih zasebnih stavbah. Dozdaj so med civilnim prebivalstvom ugotovili 7 mrtvih ter 19 ranjenih, odstranjevanje podrtin pa se nadaljuje. Vrh tega je ranjenih 7 mornarjev. Eno letalo, ki ga je zadela protiletalska obramba, je treščilo v morje. Prebivalstvo se je vedlo hladnokrvno in disciplinirano.

Ob zori 23. maja je naša podmornica pod poveljstvom poročnika bojne ladje Gianfranca Gozzana v Atlantskem morju napadla in z dvema torpedoma zadela ameriško križarko vrsto »Pensacola« (9100 ton), ki je spremljala ladijski sprevod.

Smrt zadrskega prefekta in poveljnika karabinjerjev v boju z uporniki

Zader, 28. maja. s. Predvčerajšnjim ob 13 so blizu Žegarja, na meji med zadrsko pokrajino ter med hrvaškim kraljestvom, v oboroženem spopadu s skupino upornikov padli zadrski prefekt Vezio Orazi, poveljnik zadrske skupine kr. karabinjerjev stotnik Umberto Bonassino ter nekaj vojakov. Prefekt in karabinjerski častnik sta šla nadzorovat prednje obmejne postojanke, ki jih drži policija. Tam so jih uporniki napadli s hudim ognjem iz strojnic ter z ročnimi bombami. Prefekt in poveljnik sta se zagrizeno borila prav do smrti.

Prefekt Orazi se je rodil v Rimu l. 1904. Bil je poročen in je imel tri otroke. Poprej je bil rimski zvezni tajnik, prefekt v Cuneu in Goriziji ter glavni ravnatelj za kinematografijo v ministrstvu ljudske kulture. Bil je skvadrist, imetnik liktorskega traka, sodeloval je pri pohodu na Rim, bil ranjen za fašistovsko stvar.

Rim, 28. maja. s. Uradni list fašistovske stranke poroča:

Pri izpolnjevanju svoje italijanske in fašistovske ter hierarhične dolžnosti je v Zadru junaško padel, smrtno zadet iz zahrbtne komunistične zasede, tovariš Vezio Orazi, prefekt, skvadrist in bojevnik. Stranka, ki ji je služil z najvišjo in naravnost vzgledno vero, zapisuje njegovo ime v zlati seznam padlih za revolucijo ter dviguje prapore v jasen in ganjen poklon njegovemu spominu.

Zader, 28. maja. s. Dalmatinski guverner je v zadrskem radiu s plemenitimi in ponosnimi besedami obujal spomin na junaško podobo skvadrista Vezija Orazija.

Nagel napredek uničevalne bitke južno od Harkova

Cilji ponesrečene sovjetske ofenzive v Ukrajini

General v. Bock in maršal Timošenko si gledata četrtič iz obraza v obraz

Hitlerjev glavni stan, 28. maja. Uničenje sovjetskih armad, ki so obkoljene južno od Harkova, naglo napreduje. Po ponovnih praznih poskusih vdiranja je odpor sovražnih sil, ki so se doslej srdito branile, zdaj zlomljen. Sovražni oddelki so stisnjeni na ozkem prostoru in razkropljeni v raznih žepih ter nudijo sliko strahotnega nereda. Poveljnik 57. ruske armade general Podlaž in načelnik njegovega stana sta se usmrtila, ker sta bila na tem, da ju bodo zajeli.

Na srednjem in severnem odseku vzhodnega bojišča so nemške čete uspešno nadaljevale z napadi. Posamezni sovražni napadi so bili zavrnjeni.

Na bojišču ob Ledenem morju sta bili zažgani dve veliki trgovski ladji v pristanišču pri Murmansku. V nadaljnjih napadih na skupine sovražnih ladij med Severnim rtom in Islandijo so bojna letala potopila 8000 tonsko trgovsko ladjo ter zažgala tri manjše ladje.

Bojna letala so podnevi napadla pristaniške naprave v Southamptonu, ponoči pa vojaške cilje ob jugozahodni angleški obali.

Pri osamljenih napadih na norveške in francoske obale je sovražnik izgubil štiri letala, ki so jih sestrelili lovci in protiletalsko topništvo.

Ženeva, 28. maja. s. Razvoj bitke pri Harkovu, piše vojaški dopisnik lista »Tribune de Lausanne« prav jasno kaže, da je Timošenko skušal preprečiti nemške načrte, ki so merili na napad na kavkaške petrolejske vrelce. Dokaz za to so ogromne mehanizirane sile, ki so jih Rusi nagrmadili v tej pokrajini. Dejstva pa so dokazala, da je bil ruski napad slabo pripravljen, ali pa se je oziral na možnosti, ki se niso uresničile. Prav verjetno je, da so Rusi hoteli zadrževati znatne nemške sile na polotoku Kerču, kar bi jim nudilo priliko, da bi mogli razviti napad na bojišču pri Harkovu z verjetnim uspehom. Nagla osvojitev polotoka Kerča in krepko delovanje nemških čet na odseku pri Harkovu pa je dokazalo zmote ruskega vrhovneg apoveljstva, ki se zdaj na vse kriplje trudi, kako bi čim večje število čet rešilo obkolitve.

Bukarešta, 28. maja. s. Vojaški veščaki romunskih listov obilno razpravljajo o bitki pri Harkovu ter prav posebno poudarjajo, kako sijajno in spretno so se zavezniške čete borile proti sovjetskim silam. Vojaški strokovnjak lista »Timpul« pravi, da si nasprotna poveljnika, maršal von Bock in maršal Timošenko, četrtič v tej vojni gledata iz obraza v obraz. Maršal von Bock je bil tisti, ki je vodil velike obkoljevalne bitke pri Bjalistoku, Smolensku in Brijansku ter povsod odnesel veličastne zmage. Zdaj pa po štirinajstih dneh od početka velike bitke pri Harkovu je položaj prav tak kakor že tolikokrat poprej in četrtič je Von Bock premagal Timošenka.

Berlin, 27. maja. AS. Amreiški list »Newyork Times« piše, da je za bitko pri Harkovu najbolj značilno dejstvo, da so v nemškem žepu obkoljene zelo velike sovjetske sile, ki skušajo predreti obroč z vsemi razpoložljivimi sredstvi, toda ti poskusi le slabe položaj obkoljenih armad, ker vedno bolj izgubljajo možnost svobodnega premikanja in ker jih nemško letalstvo sistematično obdeluje z bombami. Nemški listi pripominjajo, da Sovjeti ne morejo poročati o nikakih uspehih na nobenem bojišču in se poslužujejo otroških poročil, češ da življenje poteka normalno v pokrajini okoli Harkova. Res pa je, da sovražnik v tej pokrajini ne more misliti niti na normalni umik, ker mu ga nemške in zavezniške sile zapirajo od juga, zahoda in severa. Dočim »Newyork Times« priznava, da se bliža nova nemška zmaga, pa londonski radio pripoveduje, da je položaj »zelo nejasen«. Nemški listi pripominjajo, da angleški radio vedno tako postopa, kadar pripravlja javno mnenje na nove poraze.

Vesti 28. maja

V Stresi je te dni zasedala italijansko-madžarska mešana komisija za pospeševanje madžar. trgovinskega prometa čez fiumansko luko.

V Firenci je imel seje italijansko-nemški gospodarski odbor ter razpravljal o praktičnih vprašanjih glede izmenjave blaga med obema državama.

Japonska vojna mornarica je včeraj svečano praznovala 27 letnico pomorske bitke pri Čušimi, v kateri je bilo v rusko-japonski vojni uničeno rusko vojno brodovje. Po ulicah so bile velike manifestacije in množica je vzklikala mornarici.

Avstralski ministrski predsednik je izjavil, da bo v avstralskih strelivnih in letalskih tovarnah in ladjedelnicah do konca leta zaposlenih nadaljnjih 318.000 delavcev. Omenil je tudi stroge omejitve v izdelavi vsega drugega blaga, ki ni potrebno za vojne namene.

50.000 Bolgarov, ki so se svoječasno umaknili iz Ukrajine, se želi spet vrniti tja.

Iz San Sebastiana je v ponedeljek odrinilo na vzhodno bojišče 1.300 španskih prostovoljcev pod poveljstvom polkovnika Vilalba. Ti prostovoljci bodo zamenjali »sinjo divizijo«, ki se bo vrnila v Španijo.

V bližini Oeteborga so švedske oblasti zasegle pristali angleški balon, ki je imel na 150 m dolgi jekleni vrvi obešeno posodo z nevarnim razstrelivom. Posodo so še pravočasno odstranili.

Turški proračunski načrt za novo finančno leto, ki ga je finančni minister predložil narodni skupščini, določa za narodno obrambo 394 milijonov turških funtov, to je 84 milijonov več kakor za letos. Za kritje dodatnih izdatkov pa sme vlada najeti posojilo 120 milijonov turških funtov.

Atentat v Pragi

Berlin, 28. maja. s. Iz Prage poročajo, da je včeraj bil storjen atentat na namestnika državnega pokrovitelja za Češko in Moravsko, višjega skupinskega poveljnika in podpoveljnika vse nemške policije Heydricha. Razpisana je bila nagrada 10 milijonov kron za tistega, ki bi se mu posrečilo najti sled za povzročiteljem atentata. DNB poroča, da je Heydrich bil ranjen, da pa njegovo življenje ni v nevarnosti.

Bratsko gospodarsko in denarno poslovanje med Italijo in Madžarsko

Pomembni govori ob uradnem obisku italijanskega finančnega ministra v Budimpešti

Budimpešta, 28. maja. s. V Budimpešto je na uradni obisk dopotoval fašistovski finančni minister grof Pavel Thaon di Revel. Na postaji okrašeni z italijanskimi in madžarskimi zastavami, sta ga poleg drugih dostojanstvenikov sprejela tudi finančni minister Remeny Schneller ter predsednik vlade in zunanji minister de Kallay; navzoč je bil tudi italijanski poslanik Anfuso. Italijanski minister je pregledal med igranjem italijanske in madžarske himne častno četo, množica pa ga je navdušeno pozdravljala. Po kratkem postanku v hotelu Palatinu na otoku sv. Margarete se je italijanski minister odpeljal v kraljevi grad ter se vpisal v dvorno knjige. Zvečer je minister priredil na čast italijanskemu gostu tudi slovesno večerjo, na kateri je imel govor.

V njem je najprej s toplimi besedami pozdravil italijanskega finančnega ministra ter podčrtal orožno bratstvo med Italijo in Madžarsko, katerih vojske se zdaj druga ob drugi borita zoper boljševike. Omenil je, koliko je Italija storila za Madžarsko, ki ne bo nikdar pozabila, da je Duce bil prvi med vsemi evropskimi državniki, ki je zahteval pravico za okrnjeno Madžarsko. Končal je z izjavo, da more italijanska finančna politika v vojni služiti za vzgled drugim državam. Posebno je vesel, da more z italijanskim finančnim ministrom nadaljevati pogajanja, ki so se začela v Rimu. Ta pogajanja bodo nedvomno poglobila gospodarske in denarne odnošaje med obema državama.

Minister Thaon di Revel se je zahvalil za prisrčni sprejem in toplo pozdravil madžarske čete, ki se bore ob boku italijanskih, nemških in zavezniških čet. Gospodarsko in denarno sodelovanje med obema državama, ki ga olajšuje istovetnost obeh gospodarstev, temelječih na delu in na strogi odvisnosti med madžarskim poljedeljstvom ter italijansko industrijo bo prineslo najlepše sadove ter bo tudi na gospodarskem področju prineslo uspehe, kakor jih je rodilo sodelovanje na vojnem področju. Evropa, ki bo vstala iz zmage, bo po zaslugi držav, ki vodijo trojno zvezo, ustvarila nov gospodarstvo. Mlade države bodo prispevale pri gospodarski obnovitvi z vsemi svojimi silami in sredstvi. O tem sta dali že čudovite dokaze Madžarska in Italija, ki si bratsko pomagata v medsebojnih potrebah.

Madžarski državni upraviteli bo danes sprejel zastopnika fašistovske vlade.

Japonski cesar napoveduje naglo zmago

Tokio, 28. maja. s. Ob začetku izredne seje japonske zbornice so prebrali naslednji cesarjev odlok:

»Naše sile so, zadajajoč sovražniku povsod poraze, zasedle strategične postojanke, odnošaji z našimi zavezniki pa so se še stesnili. Ko uživamo globoko zadovoljstvo nad vsem tem, pričakujemo, da bodo naši podložniki z zvestobo in pogumom naglo dosegli vojne cilje. Državnim ministrom smo zapovedali, naj predlože proračune ter druge zakonske ukrepe, ki so v sedanjem položaju nujno potrebni. Pričakujemo, da boste izpolnili svojo dolžnost ter razpravljali v duhu sodelovanja in odobrili ukrepe, da ustrežete našim željam.«

V Londonu se zopet posvetujejo

Bern, 27. maja. AS. Iz Londona poročajo, da so prišli v Anglijo general Arnold, šef letalstva v Združenih državah, admiral Towers ter trije drugi ameriški letalski generali na posvet o letalskem sodelovanju med obema anglosaškima državama. Zdi se, da skušajo odpraviti nekatere organizacijske težave, ki vedno bolj zavirajo pošiljanje ameriškega letalskega materiala v Anglijo.

Italijanska obramba je pripravljena odbiti sleherni napad na italijanske obale

Italija bdi nad sredozemskim bojiščem

Madrid, 28. maja. s. Posebni španski dopisniki v Rimu mnogo pišejo o Italiji, njeni vojski in notranji fronti, pa soglasno podčrtavajo rastočo vojaško moč in nezlomljivo strnjenost med italijanskim narodom in njegovo oboroženo silo, ki opravljata ogromne napore za dosego zmage. Potem ko je pudaril važni pomen Sredozemlja v sedanji vojni, pravi dopisnik lista »ABC«, Italija bdi nad bojiščem ter je pripravljená postaviti se po robu in premagati sleherni sovražni poskus, ki bi bil naperjen proti njenim obalam. Armade, zbrane v strahotni zvezi pod poveljstvom kneza Piemontskega, nadaljuje pisec, bi na kratko opravile z vsakim takim blaznim poskusom. Glede notranje fronte je treba reči, da je pripravljena na vse preizkušnje. Enotna volja, da jih bo premagala, daje popolno gotovost o zmagi.

Dopisnik lista »Arriba« pa se bavi z vojno v Cirenajki in poveličuje hrabrost italijanskih čet, posebej pa še poudarja junaško delo delavskih oddelkov, ki ob strani drugih bojevnikov prijemajo zdaj za puško zdaj za lopato, da bi tovarišem pripravili obrambne postojanke in ceste, ki vodijo do zmage. Nato pravi, da ima Italija popolno prvenstvo v ustvarjanju takih oddelkov delavcev borcev in popisuje neutrudno delo, ki ga ti opravljajo v kar se da v neugodnih življenjskih razmerah in spričo silovitih težav glede oskrbe orodja in gradiva, ko se morajo zdaj pa zdaj postavljati po robu sovražnim napadom. Španski časnikar prikazuje to edinost kot znak delavnega in tihega junaštva italijanskega naroda, ki se z enako krepko voljo loti puške ali delavskega orodja, da bi domovina zmagala v miru in v vojni.

Prehranjevalne težave v Turčiji

Ankara, 27. maja. AS. Turški ministrski predsednik je imel v narodni skupščini govor o težavah s prehrano prebivalstva. Odkrito je priznal, da sedanja državna organizacija ne more zadoščati nastalim novim potrebam in da jo je zato treba popolnoma spremeniti. Ministrski predsednik je sporočil, da so že skoraj končane določbe o maksimalnih cenah za vse vrste življenjskih potrebščin in da bodo uvedli tudi racioniranje, če se bo izkazala potreba. Na vprašanje predsednika parlamentarne skupine neodvisnih poslancev, kaj bo z državnimi uradniki, ki so poročeni s tujimi državljankami ali obratno, je ministrski predsednik izjavil, da je v turški državni upravi le 150 državljanov poročenih s tujci. Pripravlja se zakon, ki bo uredil vprašanje porok državnih uradnikov za tuje državljane.

Ankara, 27. maja. AS. Narodni skupščini je bil predložen v odobritev zakon za uvedbo davkov na izredne dohodke. Veljavnost zakona se bo raztezala tudi nazaj do leta 1939.

Delovanje osnega letalstva v Sredozemlju

Od septembra do maja je angleško letalstvo zgubilo 1391 letal

Berlin, 27. maja. AS. Glavni stan Oboroženih Sil je podal zanimiv pregled o delovanju Osnega letalstva na sredozemskem bojišču v zadnjih mesecih. Med drugim se vidi, da je angleško letalstvo imelo izredno visoke izgube. Anglija je morala zadnje mesece pošiljati vedno nove eskadrile lovskih letal v Sredozemlje. Letalsko oporišče na Malti, ki je predstavljalo resno nevarnost za plovbo po Sredozemlju ter po okoliških obalah, je bilo skoro popolnoma izločeno v celi vrsti neprestanih napadov na Malto. Danes lahko plujejo ladje v Severno Afriko prosto in varno, ne da bi se jim bilo treba bati napadov angleških letal z Malte.

Tudi nad Severno Afriko je angleško letalstvo že izgubilo vsakršno upanje na premoč v zraku. Od septembra preteklega leta pa do sredine maja 1942 je sovražnik izgubil na sredozemskem bojišču 1391 letal; 588 letal je uničilo nemško letalstvo, 803 pa so uničile italijanske letalske sile. Nemci so v letalskih bojih sestrelili 378 letal, 62 jih je uničilo nemško protiletalsko topništvo, ostanek pa je bil pokončan na letališčih na Malti ter v Severni Afriki. Od 378, ki so jih Nemci sestrelili, je bilo 135 lovcev tipa »Curtis«, 78 tipa »Spitfire«, 86 tipa »Hurricane«, 50 dvomotornih letal, večinoma tipa »Bristol-Blenheim«, ena ameriška leteča trdnjava, ostala letala pa so bila različnih drugih tipov. Italijanske letalske sile so uničile 518 angleških letal v Severni Afriki, 265 pa na raznih drugih bojiščih v Sredozemlju.

† Ivo Peršuh – tretja žrtev torkove komunistične morije v Ljubljani

Ljubljana, 28. maja.

Istega dne, kakor pokojni univ. prof. dr. Lambert Ehrlich in akademik Viktor Rojic, je postal žrtev zahrbtnega atentata tudi g. Ivo Peršuh, uradnik Vzajemne zavarovalnice in po vseh naših krajih znani javni delavec ter prosvetni organizator. Sredi dela, v poslopju Vzajemne zavarovalnice, so ga napadli zločinci ter ga smrtno nevarno ranili. To se je zgodilo komaj poldrugo uro po umoru prof. Ehrlicha in Rojic. — Enega od obeh morilcev, najetih, plačanih in poslanih od vodstva OF, je takoj po bratomornem napadu, skoraj na kraju zločina, doletela božja kazen in je podli umor plačal z življenjem.

Ivo Peršuh se je v torek in v sredo boril v bolnišnici s smrtjo in že je bilo videti, da bosta njegova krepka narava in močno telo krepkejša kakor rane smrtonosnih revolverskih krogel, že je kazalo, da bo izvedena operacija uspela, toda zgodilo se je drugače. Včeraj, v sredo ob pol 5 popoldne, je spravljen z Bogom izdihnil svojo dušo.

S pokojnim Ivom Peršuhom odhaja v večnost mož redkih organizatorskih sposobnosti, izredne življenjske volje in podjetnosti, pa tudi mož dejanja. Pokojnik se je rodil 17. decembra 1898 v Zgornjih Lažah pri Konjicah na Štajerskem. Gimnazijo je študiral v Celju in v Ljubljani, kjer je maturiral. Po več letih visokošolskih študij je vstopil kot dopisnik in vodja podružnice »Slovenca« v Celju. Po izstopu iz službe »Slovenca« je stopil v službo pri Vzajemni zavarovalnici.

Že v deških letih se je pokojni Ivo Peršuh mnogo udejstvoval v raznih prosvetnih društvih, zlasti pri bivšem »Orlu«. V Celju je na primer sijajno organiziral dramatsko skupino »Orla«, enako živahno pa se je po naših društvih uveljavljal tudi po svoji preselitvi v Ljubljano. Skoraj ni bilo večje prireditve ali zborovanja naših društev, da se ne bi Peršuh žrtvoval kot vnet organizator, sodelavec in organizator. Izvrsten časnikar, kot je bil, je prevzel tudi uredništvo glasila Vzajemne zavarovalnice »Naše moči«. Ko se je l. 1935. ustanovila fantovska organizacija, je takoj prevzel eno vidnih vlog. Od tedaj dalje je s tehnično-organizatoričnega stališča vodil vsako večjo prireditev v Ljubljani. Nepozaben je njegov nadčloveški trud pri mnogih zborovanjih, pri evharističnem kongresu v Ljubljani, pri Mladinskem taboru in še pri drugih prireditvah.

Pokojnik zapušča gospo Vido iz ugledne družine g. Dežmana, ravnatelja knjigoveznice Ljudske tiskarne ter nedoletna otroka hčerko Mirjam in sina Janeza ter tudi nedoletno sestro Vido. Vsem tem je bil skrben mož, oče in brat. Globoko potrti družini, ki jo je iznenada zadel tako strašen udarec, izrekamo naše iskreno sožalje, pokojnikovi duši pa naj Večni podeli zasluženo plačilo!

Prenos trupel dr. Ehrlicha in Viktorja Rojica v Akademski dom

Ljubljana, 28. maja.

Včeraj popoldne sta bili trupli zahrbtno umorjenih žrtev dr. L. Ehrlicha in akademika Rojica prepeljani iz prosekture v dvorano akademskega doma na Miklošičevi cesti, kjer bosta ostali do sobote zjutraj.

Trupli obeh pokojnikov je pred Akademskim domom sprejelo številno občinstvo. Prevladovali so dijaki in slušatelji našega vseučilišča, katerim je bil veliki pokojnik dr. Ehrlich vse življenje velik dobrotnik in podpornik. Obe krsti je pri prevozu v Akademski dom blagoslovil p. Odilo Hanjšek, nakar so ju prenesli v črno zavito dvorano. Že takoj po prenosu so začele romati cele procesije pred oder obeh pokojnikov. Tam bosta ostali trupli danes in jutri ter ju bo lahko mogel vsakdo pokropiti.

V soboto zjutraj ob ½9 bodo krsti prenesli v stolnico, kjer bodo opravljeni blagoslovitveni obredi in darovana maša zadušnica. Po blagoslovu bodo pokojnika prepeljali takoj na Žale, kjer ju bodo ljudje spet lahko hodili kropit. Pogreb bo v nedeljo ob 4 popoldne.

Skromna streha Akademskega doma je počaščena, da more nuditi kratkotrajno bivališče zemskim ostankom slovenskega katoliškega duhovnika in vernega katoliškega akademika. Kakor je pokojni profesor dr. Ehrlich bil vse življenje nadvse skromen in ni iskal nikdar sijaja, tako tudi sedaj počiva v hiši, ki revna stoji v sredini Ljubljane med visokimi palačami. Marsikdo bi želel, da bi rajni gospod profesor ležal kje drugje, kar bi tudi zaslužil, toda mladina, katere duhovni voditelj, prijatelj, podpiratelj je bil, je želela, da ostanejo njegovi zemski ostanki vsaj dva dni med njo.

Takoj, ko se je po mestu razvedelo, da ležita žrtvi ostudnih zločincev v dvorani Akademskega doma, so začele tja prihajati velike množice meščanov. Ljudje stopajo nemo mimo krst in zmolijo kratko molitev za pokoj obeh umorjencev. Pa tudi davi so pričeli k mrtvaškemu odru prihajati novi kropilci. Vsi ti številni častilci obeh žrtev pa naj bodo verna priča, kako zna slovensko ljudstvo ceniti nedolžne žrtve in da med našim narodom ni prostora za ideje, ki jih oznanjevalci razširjajo med nami z orožjem v roki.

Jutri v petek in v soboto bo dvorana Akademskega doma, kjer ležita na mrliškem odru obe trupli, odprta od 7 zjutraj do pol 9 zvečer. Odbor za ureditev pogreba prosi vse častilce spomina obeh pokojnikov, da bi namesto vencev in cvetja rajši naklonili darove za Vincencijevo akademsko konferenco. Brzojavke in sožalnice naj se naslavljajo na odbor Akademske marijanske kongregacije v Semeniški ulici 2.

Gostovanje Jožeta Gostiča

Ljubljana, 28. maja.

Včeraj smo po dolgem času videli na naših opernih deskah rojaka, prvega tenorja hrvaške državne opere. Jože Gostič je prišel na enodnevno gostovanje in pel vlogo Rudolfa v operi »La Boheme«. Gledališče je bilo zasedeno do zadnjega kotička, mnogi pa so morali celo oditi, ker niso dobili vstopnic.

Včerajšnja predstava je bila takšna, da je zlepa ne bomo pozabili. Predstava je bila na višku, k čemur ni pripomogel samo Gostič s svojo dognano igro in odličnim petjem, ampak tudi ostali solisti in zbor, ki so bili vsi odlični. Pri gostu moram priznati velik napredek, odkar je zapustil naše odrske deske. Glas mu je postal mnogo močnejši in obsežnejši. Razen dognanega igralskega podajanja ga odlikujejo vse ostale vrline velikega pevca.

Ne čudimo se, da je imel Jože Gostič tako laskave kritike pri nedavnih gostovanjih na dunajskih deskah, saj jih je prav gotovo tudi zaslužil.

Včerajšnji »Boheme« je bil velik glasbeni dogodek na naših deskah. Gledalci so bili navdušeni. Nastopajoči so bili deležni aplavza nekajkrat tudi pri odprtih scenah. Cvetja in rož ni manjkalo. Škoda, da je bilo gostovanje le enkratno, saj bi bilo gledališče pri ponovitvah gotovo spet napolnjeno. Naša gledališka uprava naj poskrbi, da bo dobila Gostiča za večkratno gostovanje, ker ji bo občinstvo gotovo hvaležno za njen trud.

Izšla je nova knjiga „Slovenčeve knjižnjice"

V zelenem polju roža

ki jo je spisal lani umrli **Matija Malešič**

Kupujte to lepo knjigo, ki stane le 5 L. Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah.

Predpisi o prijavi zalog vina v Ljubljanski pokrajini

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino smatrajoč za potrebno izdati predpise o ureditvi preskrbe z vinom,

odreja:

1. Trgovci na drobno in na debelo ter upravitelji hotelov, restavracij, gostiln, krčem in podobnih gostinskih obratov morajo v 10 dneh prijaviti vse zaloge vina kakršne koli vrste, kakovosti in letnika, ki jih imajo na dan, ko stopi ta naredba v veljavo.

Ista obveznost velja tudi za druge osebe, ki imajo več ko 5 hl vina; prijaviti se mora celotna množina.

2. Prijava se mora vložiti pri občini, na katere ozemlju je vino, ki ga je treba prijaviti ločeno po vrsti in kakovosti.

Občine morajo poslati prijave s preglednim seznamom Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu preko okrajnih načelstev.

3. Vino, ki je pri trgovcih na debelo in pri pridelovalcih, se sme prodajati samo po predhodni odobritvi Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda.

4. Pokrajinski prehranjevalni zavod sme postaviti pri vseh imetnikih, izvzemši razpečevalce na drobno, pod zaporo tiste količine vina, ki bi bile potrebne za oskrbo pokrajine.

Ne morejo se postaviti pod zaporo tiste količine, ki so potrebne imetnikom za potrebe družine in osebja pridelujočega gospodarstva, največ do enega hektolitra letno na osebo.

5. Oddajanje za potrošnjo množin vina, ki jih določi ministrstvo za kmetijstvo in gozdove, se uredi s posebnimi predpisi, ki jih izda Pokrajinski prehranjevalni zavod.

6. Razveljavljenje so vse določbe, ki kakor koli nasprotujejo določbam te naredbe.

7. Kršitelj določb te naredbe in odredb, ki jih v izvrševanju podeljenih pooblastil izda Pokrajinski prehranjevalni zavod, se kaznuje, če dejanje ni huje kaznivo, po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 denarno do 5000 lir ali z zaporom do dveh mesecev. V hujših primerih se poleg denarne kazni izreče lahko tudi zapor. Odrediti se sme začasni odvzem ali predlagati trajni odvzem obrtne pravice. Vselej pa se odredi zaplemba proizvoda.

8. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 22. maja 1942-XX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino
Emilio Grazioli

Iz Države

Vojaki pri poljskih delih. Zaradi bližajočih se žetvenih in drugih obsežnejših poljskih del, je dalo vojno ministrstvo vojaškim posadkam in poveljstvom dovoljenje, da smejo, v kolikor dopuščajo razmere, poslati službujoče vojake na poljska dela, če se krajevni delodajalci za to zanimajo. Vojaki smejo biti zaposleni le v primerih, če primanjkuje v tistem kraju civilne delovne sile. Vselej pa se morajo vojaki na večer vračati v svojo posadko. Zaposleni vojaki morajo dobiti enake mezde, kakor pripadajo poljskim delavcem po določilih zadevnih zakonov. Če bo vojak dobival hrano pri delodajalcu, mu sme ta odtegniti za vsako jed do največ po 3.25 lire. Obenem mora biti vojak zavarovan zoper nezgode ter mu za primer obolelosti ali poškodbe pripadajo vse ugodnosti. Delodajalci, ki bi radi dobili vojake za delo, morajo nasloviti prošnje na poveljstvo armadnega zbora in zraven priložiti potrdilo občinske komisije, da zares primanjkuje civilnih delavcev.

S Hrvaškega

21. t. m. je bila v Zagrebu velika bolgarsko-hrvaška delavska kulturna prireditev, ki jo je počastil tudi bolgarski poslanik. Na prireditvi je prišlo do prisrčnega izraza prijateljstva med obema državama.

Hrvaška delavska zbornica je začela posebne tečaje za tiste delavce, ki še ne znajo pisati.

Razstava »Židje« je trajala v Zagrebu 20 dni in jo je obiskalo čez 21.000 oseb. Razstavo bodo sedaj prirejali še po drugih hrvaških mestih in krajih.

Za 24. t. m. je hrvaška poštna uprava dovolila poseben žig na dopisnice s tole vsebino: Nemška plastika sodobnosti — rastava — 24. 5. 1942 — Zagreb. Žig je bilo mogoče dobiti samo en dan.

V Zagrebu je bilo mnogo stanovalcev kaznovanih, ker niso počistili podstrešij, kakor to predpisujejo pravilniki.

Ustaška mladina na Hrvaškem bo letos organizirano nabirala zdravilno rastlinsko cvetje. Posebno bodo zbirali maline, jagode ter lipovo cvetje in bezeg.

Poveljniki nemških čet na vzhodu hrvaške države, ki so doprinesli svoje k očiščenju tamkajšnjega ozemlja, so bili te dni odlikovani v Sarajevu. Kot odlikovanje so dobili turško bosansko orožje. Razen tega so dobili še posebne diplome v hrvaških državnih barvah.

Spremembe pristojbin za živinske potne liste

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za umestno, da se priravnajo takse za živinske potne liste novi finančni upravi in spravijo v sklad s potrebami pokrajine in občin, **odreja:**

1. Odpravljajo se vse takse, ki se pobirajo za živinske potne liste po določbah, navedenih v zaglavju, in sicer: državna taksa po zakonu o taksah, banovinska taksa po pravilniku o proračunu bivše dravske banovine, taksa za veterinarski in živinorejski sklad po pravilniku o živinskih potnih listih in občinske takse po proračunskih pravilnikih za posamezne občine.

Namesto njih se uvajata pokrajinska taksa in občinska taksa.

2. **Pokrajinska taksa** se pobira v naslednji višini in takole:

1. Za izdajo živinskega potnega lista, ki se nanaša:

a) na drobnico (ovce, koze in svinje) od glave 0.50 lire;

b) na konje in goveda z vsemi mlečnimi sekalci in na osle, mule in mezge ne glede na njih starost, od glave 3 lire;

c) na konje in gvoeda z enim ali več stalnimi sekalci, od glave 5 lir.

To takso plačuje s porabo pokrajinskega kolkovnega papirja (golica, na kateri je vtisnjena vrednost takse) lastnik živali, za katere se izdaje potni list.

Če se izda za več glav drobnice en sam potni list, se mora nalepiti za vsako po toliko kolkov za L. 0.50 več. Za sesajoča teleta in žrebeta, ki se odpremljajo skupaj z materjo, se nalepi na potni list dopolnilni kolek za L. 0.50.

2. Na živinske potne liste, ki se nanašajo na prenos lastništva, se nalepljajo tile kolki:

a) za drobnico (ovce, koze in svinje), od glave 3 lire;

b) za konje in goveda z vsemi mlečnimi sekalci in za osle, mule in mezge ne glede na njih starost, od glave 10 lir;

c) za konje in goveda z enim ali več stalnimi sekalci, od glave 15 lir.

3. Za overitev potrdil o izvoru in zdravju živali in potrdil o izvoru in zdravosti živalskih proizvodov, ki jih izdajajo veterinarji ob izvozu v inozemstvo za vsak železniški voz posebej, se nalepi na izvirno besedilo kolek za 50 lir in na prevod potrdila v tuj jezik kolek za 10 lir.

Taksi niso zavezana veterinarska potrdila o izvoru in zdravosti živalskih proizvodov, če teža izvozne pošiljke ne presega 5 kg (pripomba 2. k ta. post. 212. zakona o taksah) in če jih izdajo veterinarji uradno.

Takse iz številk 2. in 3 se plačujejo s pokrajinskimi kolki, ki se nalepljajo in uničujejo na vrhu potnega lista oziroma na overitveni pripis ob stroških tistega, kateremu se je žival prodala ali oddala.

2. Osebe, katerim je poverjeno pobiranje taks, ki pa prekršijo taksne predpise iz člena 2., se kaznujejo denarno s petkratnim zneskom takse, ki bi jo bili morali pobrati. Prav tako se kaznuje ne glede na veterinarsko-policijske kazni iz člena 32. pravilnika o živinskih potnih listih z dne 25. avgusta 1939 kdor v nasprotju s predpisom člena 11. tega pravilnika ne plača dolgovanega zneska.

Kazni se izrekajo po postopku iz zakona o taksah z dne 25. junija 1927.

4. **Občinska taksa** se pobira v naslednji višini in takole:

1. za izdajo živinskega potnega lista .	1.50 lir
2. za prenos lastništva na živinskem potnem listu	1.— li
3. za obnovitev potrdila o zdravju živali	1.— lir
4. za spremembo namembnega kraja .	1.— li
5. za pregled živali	0.50 lir

Takse iz št. 1, 2, 3 in 4 se plačujejo za vsak posamezni potni list v tamkaj navedeni višini, ne glede na število glav, navedeno v posameznil potnih listih. Plačujejo se z občinskimi kolki, ki se nalepljajo in uničujejo na zadevnih listinah.

Takse iz št. 1, 3, 4 in 5 plača lastnik živali, takso iz št. 2 pa tisti, na katerega se prenese lastništvo.

Kolki so za vse občine v pokrajini enaki in imajo natisnjeno volovsko glavo z besedilom »občinska taksa« in z navedbo vrednosti; dobavlja jih Visoki Komisariat, kateremu plačajo občine stroške natiska. Dobavljanje, razdeljevanje in nadzorovanje teh kolkov se urede s posebnimi predpisi.

Donos občinskih taks se steka v občinski veterinarski sklad kraja, kjer se je sklenila prodaja in se uporabi po polovici za razne veterinarsko-policijske ukrepe in po drugi polovici za povzdigo živinoreje na občinskem ozemlju.

5. Kršitelji določb o taksah iz člena 4. se kaznujejo ne glede na veterinarsko-policijske kazni iz člena 32. pravilnika o živinskih potnih listih z dne 25. avgusta 1939 po kazenskih predpisih glede taks v izvršilnih pravilnikih za izvrševanje posameznih občinskih proračunov.

Kazni izreka župan in se stekajo v občinski veterinarsk sklad.

6. Ta naredba topi v veljavo na dan 1. julija 1942-XX.

Ljubljana, dne 21. maja 1942-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

E. Wallace 85

RDEČI KROG

ROMAN

Inspektor se je ustavil pred hišnimi vrati. Hotel je že naprej, pa se je premislil in šel počasi po stopnicah navzgor ter pozvonil. Strežnik, ki mu je odprl, je bil eden dvanajtserih služabnikov, ki so še bolj poudarjali praznoto tega bivališča.

Jack je bil v jedilnici in se je zdel zatopljen v svoj zajtrk.

»Kar naprej, mr. Parr,« je dejal Jack, ko ga je zagledal, in vstal. »Domnevam, da ste zajtrkovali že pred urami. Ali mi prinašate kaj novega?«

»Nič novega,« je odvrnil Parr, »izvzemši to, da se je mr. Froyant odločil plačati.«

»Nikdar nisem dvomil, da bo plačal,« je zaničljivo dejal Jack in potem se je po dolgem času spet prisrčno nasmejal. »Jaz ne bi hotel biti Rdeči krog, ali kakor koli se ta vrag že imenuje.«

»Zakaj pa ne?« je vprašal Parr in videti mu je bilo v očeh, da se kratkočasi, kajti uganil je bil, kaj je menil Jack.

»Moj ubogi oče je imel navado praviti, da je Froyant na vsako stotinko, ki mu je bila odvzeta, tako navezan, da ne da toliko časa miru, da je ne dobi spet nazaj. Ko ga bo minil strah, se bo lotil rdečega kroga in ne bo nehal prej, dokler ne bo pridobil nazaj vsega svojega denarja prav do zadnjega bankovca, katerega je moral izročiti.«

»Čisto verjetno,« je dejal inspektor, »toda denarja na vse zadnje še nimajo v rokah.«

Parr je potem Jacku povedal vsebino pisma, ki ga je prejel Froyant tisto jutro.

Mladi mož je bil očitno presenečen.

»Zelo predrzni so, kaj ne? In ali se vam ne zdi, da tokrat mnogo tvegajo, kajti, komur se bo posrečilo ukaniti Derricha Yalea, mora biti zelo prebrisan človek.«

»Tuda jaz sem vašega mnenja,« je dejal inspektor in udobno prekrižal svoje noge. »Moram se prikloniti pred mr. Derrickom. So nekatere stvari, ki jih pri njem v resnici občudujem.«

»Njegove psihometrične zmožnosti na primer,« se je nasmehnil Jack.

Inspektor pa je le odkimal.

»O njih vem vse premalo, da bi jih občudoval. Zdijo se mi nenaravne, ampak na svojevrsten način si jih lahko razložim. Ne, na neke druge njegove lastnosti mislim.«

Parr je nenadoma obmolknil in Jack je imel vtis, da je potrt.

»Zdi se mi, da vam gre zelo slabo pri glavnem stanu, kaj ne?« je vprašal. »Domnevam, da niso nič preveč zadovoljni z rezultati, ki ste jih odkrili v Rdečem krogu. A ni tako?«

Parr je prikimal.

»Po pravici povedano, zdaj ne ležim na preveč rahlo postlani postelji,« je priznal inspektor Parr. »Toda to mi ne dela nobene preglavice.« Parr je uprl svoj pogled v Jacka in ga dolgo motril. »Toliko, da nisem pozabil,« je dejal, »vaša mlada prijateljica je dobila novo zaposlitev.«

Jack se je zdrznil.

»Moja mlada prijateljica?« je zajecljal. »Ali mislite gospodično?«

»Seveda, gospodično Drummondovo mislim. Derrick Yale jo je vzel v svojo pisarno,« je dejal in se zadovoljno nasmehnil Jackovemu presenečenju.

»Talijo Drummondovo da je vzel v svojo službo? Saj se gotovo norčujete, kaj ne?« je dejal zmedeno Jack.

»Tudi jaz sem mislil, da se šali, ko mi je povedal, da namerava vzeti Talijo k sebi v pisarno,« je odvrnil Parr. »Toda Yale je kaj čuden človek!«

»Mnogo ljudi govori, da bi moral biti Yale v glavnem stanu,« je povzel Jack in se istočasno zavedel, da ga je polomil.

Toda mr. Parr ni z ničemer pokazal, da bi se čutil užaljenega.

»Na glavnem stanu nimajo navade, da bi sprejeli v svojo sredo ljudi, ki niso pri policiji,« je odvrnil inspektor s smehom, kar je bilo pri njem zelo redko videti. »Ker, če bi bilo tako, potem bi vzeli gotovo tudi vas, mr. Beardmore. Ne, naš prijatelj je zelo spreten dečko. Gotovo pa ne pričakujete, da bi kdo izmed nas iz glavnega stana priznal, da bi bil privatni detektiv, amater, kakor ga imenujemo, kaj več kot neroden človek, ki nas le ovira. Toda Yale je spreten.«

Medtem sta se oba približala oknu, odkoder sta se zagledala na mirno ulico, v kateri se je nahajal Beardmoreov dom.

»Ali ni tistole gospodična Drummondova?« je vprašal Jack nenadoma.

Parr jo je tudi zagledal. Talija je stopala počasi po drugi strani ulice. Gledala je na hišne številke. Prav ta trenutek je stopila čez ulico.

»Saj prihaja sem,« je zasopel Jack. »Radoveden sem...« Jack se ni zadržal niti toliko, da bi končal, kar je mislil reči, temveč je dobesedno zdirjal iz sobe in odprl vežna vrata ravno v trenutku, ko je Talija položila kazalec na gumb električnega zvonca, da bi pozvonila.

»Kako dobro mi de, da vas spet vidim, Talija,« je dejal ter ji prisrčno stisnil roko. »Ali ne bi vstopili? Neki vaš stari znanec je pri meni v jedilnici.«

Talija ga je radovedno pogledala.

»Pa ne, da bi bil to mr. Parr?«

»To ste pa res imenitno uganili,« se je nasmejal Jack in zaprl vrata za njo. »Morda ste hoteli videti mene samega?« je nenadoma vprašal.

Talija je odkimala.

»Ne. Prišla sem, ker me je poslal mr. Yale, ki vas prosi za ključ hiše ob reki.«

Ljubljanska dentistična šola deluje že drugo leto

V njej se strokovno izpopolnjujejo dentisti, preden začno s samostojno obrtjo

Ljubljana, dne 28. maja.

Da je zobovje v tesni povezanosti z raznimi obolenji, predvsem želodčnimi, nam ni treba tukaj še posebno poudarjati. Če nimaš zdravih zob, si podvržen najrazličnejšim obolenjem in zato je dobro in prav, če že starši navajajo svoje otroke na umivanje zob, kar stane vsekakor mnogo manj, kakor pa, če ti mora zobozdravnik popravljati zobovje ali pa celo vstavljati nove zobe.

Da imamo v mestu veliko specialistov zobozdravnikov, je znano, prav tako pa je tudi znano, da je skoraj toliko, če ne še več, tudi zobotehnikov, ki delajo z veliko prakso in so splošno upoštevani. Manj pa bo morda znano našim bralcem, da imamo v Ljubljani posebno strokovno dentistično šolo, v kateri se usposabljajo tehniki, da bodo lahko odprli svoje privatne prakse. Dentistična šola je vzorno urejena in nam more biti le v ponos.

Šola ima svoje prostore v Vegovi ulici, okna šolskih sob pa gledajo v Gregorčičevo ulico. Šola ima na razpolago tri velike ordinacijske sobe, poseben tehnični laboratorij, pisarno, lično čakalnico in vse pritikline.

Prva ordinacijska soba služi tudi kot predavalnica. Velika šolska tabla in stoli ter mize so v njej. Slike in fotografije, ki so obešene po stenah, prikazujejo različna obolenja zob, razvoj zobovja in še kaj, kar zanima obiskovalca. V tej prvi sobi sta tudi dva zobozdravniška stola. V celem ima šola šest stolov, od katerih sta dva najmodernejša na elektriko, ostali štirje pa na nožni pogon. V vsaki izmed ordinacijskih sob je umivalnik s tekočo mrzlo in z elektriko segreto vodo.

Šola obstoja letos drugo leto. Večina lanskoletnih slušateljev ima že svojo prakso. Po končani šoli, ki traja 12 mesecev, sme namreč slušatelj začeti na svoje. Šola je od države priznana in je pod nadzorstvom Visokega Komisariata, katerega predstavnik je šef Higienskega zavoda. Letošnji pouk obiskuje 20 slušateljev, od katerih so tri gospodične. Strokovni pouk vodi osem profesorjev, med katerimi so zobozdravniki in en inženir.

Tedensko imajo slušatelji po 45 ur strokovnih predavanj. Na šoli poučujeja anatomijo (dr. Kobetova), splošno patologijo (dr. Ozimičeva), stomatološko patologijo in terapijo (dr. Sfiligoj), stomatološko kirurgijo (dr. Horvat), protetiko (dr. Perko), higieno (dr. Lapajne)), farmakologijo (dr. Osolnik) in kemijo inž. Mrdjen. Direktor zavoda je g. dr. Perko, vse poslovno delo in tajniške posle pa vodi g. Savnik, ki je obenem tudi slušatelj letošnjega letnika.

V šolo lahko stopi vsak tehnik, ki je delal najmanj že 14 let v praksi pri kakšnem zobotehniku ali zobozdravniku. Imeti pa mora tudi drugo potrebno šolsko izobrazbo. Ob koncu tega šolskega leta, ki bo februarja prihodnjega leta, bodo polagali slušatelji posebne izpite pred strokovnimi komisijami. Razen predavanj pa opravljajo slušatelji v šolskih ordinacijah tudi praktična dela. Letošnji pouk traja šele dobra dva meseca, pa obiskuje dentistične ordinacije že čez sto pacientov, ki bi radi imeli za malenkostne stroške popravljeno zobovje. V šolo prihajajo pacienti iz vseh slojev, največ pa taki, ki nimajo dosti denarja, da bi hodili na popravila zob k zobozdravnikom. O vsakem pacientovem zdravljenju vodi šola posebno kartoteko, v kateri so zapisana vsa dela, ki jih slušatelj izvršuje. Tehnik sme delati le svojemu pacientu, menjava ni dovoljena. Tehnik dela pod strokovnim nadzorstvom in preden pacient odide, ga mora pregledati eden izmed profesorjev, ki poučuje na šoli. — Sicer je v šolskih ordinacijah na razpolago skoraj ves pribor, razen ročnega instrumentarija, ki ga mora imeti vsak posameznik s seboj. Praktična dela na pacientih so trikrat tedensko, ostali trije dnevi pa so namenjeni za predavanja in tehnična dela v tehničnem laboratoriju. Šolo vzdržujejo slušatelji sami z mesečno učnino, nekaj podpore pa daje tudi Komisariat. Ves inventar v šoli je last ali slušateljev samih, deloma pa tudi društva zobotehnikov. V eni izmed ordinacijskih sob je tudi priprava za suho sterilizacijo orodja, ki ga uporabljajo pri praktičnih delih.

V tehničnem laboratoriju pa je mogoče videti vse najnovejše zobotehnične pridobitve. Tam je peč za žganje porcelanastih kron, plinski kuhalnik za kavčuk, aparat za vlivanje jekla, moderni električni vrtalniki in še toliko drugih reči.

V direktorjevi sobi pa je omara, v kateri so vsi najpotrebnejši predmeti, ki jih slušatelji uporabljajo pri praktičnih delih. Tam so tudi najrazličnejša zdravila. Šola seveda ne bi bila popolna, če ne bi imela svoje strokovne knjižnice, iz katere slušatelji črtajo svoje znanje, v kolikor ga jim predavatelji zaradi omejenega časa ne morejo razložiti pri predavanjih. V šoli imajo slušatelji na razpolago tudi skripta predavanj, kajti domače literature tega kova je pri nas še zelo malo.

V šoli je uveden tudi poseben red. Vsakih 15 dni ima vsak slušatelj dežurno službo za sprejemanje novih pacientov. Na 15 dni se menja tudi nadzornik tehničnega laboratorija, ki mora skrbeti, da je v laboratoriju red in zanj tudi odgovarja.

Dnevni pouk, pa naj bo pri predavanjih ali pri tehničnih delih, traja od pol 8 do 2.

Šola praznuje šele drugo leto svojega obstoja, pa je, oziroma bo dala spričevalo usposobljenosti že 60 slušateljem. Šola je bila nujno potrebna, saj je na samostojno prakso čakalo že preveč kandidatov, ki pa na svoje ime niso smeli začeti, ker ni bilo to v skladu s predpisanimi zakoni.

Kakšna je bodočnost dentistične šole? Po večini bodo v teh dveh letih dokončali šolo vsi tisti, za katere je bila namenjena. Za prihodnje leto bo še kakšnih 10 reflektantov, ki bodo imeli pravico do šole. Ali pa se bo samo desetim šola izplačala? Sami je prav gotovo ne bodo mogli vzdrževati. Škoda pa bi bila, če bi se lepo urejeni prostori uporabljali za kaj drugega kot za to, za kar so bili urejeni. Če šola ne bo mogla obstajati, pa ne bi bilo napak, ako bi se na primer šolska poliklinika zanimala za te prostore in inventar, ki je v njej. Če pa ne šolska poliklinika, pa vsaj kakšen drug zdravstveni zavod. Morda bi lahko tod uradoval stomatološki oddelek splošne bolnišnice

Kaj je zanimivega v 5. številki »Obiska«

»Ljubljana v maju« — s tem naslovom nas pozdravlja pogled na del slovitega Robbovega vodnjaka s stolnico v ozadju, pogled, kakor ga prinaša v bakrotisku ovitek 5. številke »Obiska«, družinskega mesečnika, ki je zaradi vedno pereče in zanimivo razporejene vsebine ter lepih slik postal znan in priljubljen med najširšimi sloji našega naroda. Posnetek je v resnici odlično delo fotografskega mojstrstva.

Zadnja stran ovitka ima prav tako lep, spomladansko mikaven motiv, ki razkazuje pod zaglavjem **»Lepote Ljubljane«** spominsko znamenje sredi preurejenega trga pri cerkvi sv. Jakoba. Iznad zelenega drevja kipi k spomladanskemu nebu, ki ga krase beli, dimasti oblaki, prelepo znamenje, za njim pa se dviga zvonik šentjakobske cerkve.

Na notranjih straneh ovitka srečamo dva prav zanimiva posnetka pod naslovom **»Od Emone do Ljubljane — 1500 let zgodovine.«** Prvi nam kaže **(model) rimsko Emono v 1. stoletju po Kristusu,** (model je bil napravljen po izsledkih najnovejših izkopavanj), **drugi pa nam predstavlja Ljubljano za Valvazorjevih časov,** za 17. stoletja.

Med berivom v »Obisku« najdemo nato prav skoraj neverjetno veliko število risb, reprodukcij (tako so zlasti zanimive reprodukcije podobic v temeljito pisanem daljšem sestavku, ki ga je napisal pod naslovom **»Kaj pripovedujejo stare slovenske podobice«** (Ante Gaber), dalje slikovna reportaža **»V deželi vzhajajočega sonca«, reprodukcije slikarskih del Fr. Miheliča, »Pisani svet«,** zanimivi posnetki v **»Zakrinkanih obrazih«** (opozarjamo zlasti na maski Agamemnona in Klytaimnestre iz mikenskega zlatega zaklada!), na drugi notranji strani ovitka pa nas pozdravita spet v bakrotisku **reprodukciji del,** ki sta jih naslikala slovenska umetnika: **Fr. Mihelič, »Gostilna«, in Lojze Perko, »Zibelka«.**

Vsebina številke je tudi tokrat prav pestra in mikavna. Na uvodnem mestu prinaša »Obisk« črtico **»Kegljišče«,** ki jo je napisal en brat, **Tone Gaspari,** ilustriral pa drugi brat, **Maksim Gaspari!** Sledi izredno zanimivi in tehtno pisani članek A. Gabra, **»Kaj pripovedujejo stare slovenske podobice«.** Najbolj bo bralec vesel na podobici tiskane pesmice, ki jo je bil sv. Joštu na čast napisal sam nesmrtni France Prešeren! Pesmica se da v reprodukciji prav lepo prebrati.

Z običajno humoresko je zastopan **Zorko Simčič,** ki zmerom bolj kaže, da je njegova vedra žilica zdrava, njegov humor je mamreč prav prijeten in povsem neprisiljen, česar smo pri nas skoraj zmerom pogrešali. Tokrat prinaša Simčič **»Naše stoletje«.**

Dr. Stane Mikuš razpravlja v članku **»O slikarju Fr. Miheliču** o tem našem pomembnem mladem umetniku.

Sledi odlomek iz **Maiocchijeve** knjige **»Kirurgovo življenje«,** ki jo je pravkar prevedel **Mirko Javornik** in ki je izšla v zbirki »Naša knjiga«, založba Ljudske knjigarne v Ljubljani.

V **»Zakrinkanih obrazih«** piše **Niko Kuret o** čaru in grozi, vzvišenosti in smešnosti krink. Za konec še lepe novosti iz modnega poglavja, pa šah ter uganke — in bralec si pravi, dobra je ta številka, takega mesečnika je človek res lahko vesil!

Naročnina na »Obisk« znaša za vse leto 40 lir, posamezna številka pa stane 4 lire. »Obisk« se naroča pri upravi, Kopitarjeva ulica 2 (Ničman).

Prihodnja številka »Obiska« bo v skladu z novimi določili o obsegu periodičnih listov dvojna in bo izšla konec meseca junija.

O vrabcih in bramorjih – hudih škodljivcih

Ljubljana, 28. maja.

Vrabec, veliki predrznež, pretepač in postopač med ptičjim zarodom, je postal letos predmet posebnega opazovanja med vsemi vrtnarji in obdelovalci zemlje ter vzbuja ponekod v predmestju veliko pozornost. Je to ptič, ki je znan po vsem evropskem kontinentu. Vrabec je pravi spak in barabež.

Ko je človek v mladih letih iskal učenost tam na velikem Dunaju, je dnevno, pozimi in poletu, ob lepem in slabem vremenu imel priliko točno o poldne poslušati pred univerzo na drevju velikanski, močno oglušujoči koncert vrabcev, ki so se ob tem času natepli tja od vseh strani Dunaja in so dvigali oglušujoč živžav. Dunajčani pa so v svoji duhovitosti napravili veliko in značilno razliko v vrabuljini družini. Delili so jih na aristokrate, kapitaliste in proletarce. Vrabec-proletarec se je klatil po delavskih okrajih, kjer je po cestah pobiral skromen živež, vrabec-aristokrat pa se je sukal okoli dvora po prvem okraju, kjer je dobival tečnejšo hrano in je bil tudi res bolje rejen.

Tudi v Ljubljani imamo med vrabčjo družino velike razlike. Vrabec Tičistana je ošaben in navajen na boljše drobtine, predmestni vrabec pa je bolj skromen.

Marsikdo do zadnjega ni verjel in ni mogel verjeti, da je vrabec vrtnarjem v veliko nadlego in da je res pravi škodljivec. Kdor ima priliko vrabca do podrobnosti opazovati, bo pač moral ugotoviti, da je ta ptič res nekoliko nadležen in škodljiv. Je zelo izbirčen pri nabiranju hrane. Kakor tat, ki ima poseben voh za izvohanje zakladov, tako je tudi vrabec zelo iznajdljiv in takoj izvoha, kje lahko dobi dober prigrizek.

Vsako pomlad je vrabec največji škodljivec grahu. Sprva so mislili vrtnarji, da vrabec grize samo zgodnje poganike grahove in prvo grahovo listje in da grah tako obgrize, da se popolnoma usuši in uvene. Sedaj pa so prišli vrabcu na sled, da je tudi tako premeten in zna poiskati celo v jamicah pod zemljo kaleči grah. Človek je pred tedni vsadil vrsto poznega graha. Napravil je do deset zaporednih jamic, v katere je položil po več graškov. Začudil se je, ko je čez nekaj dni pri vsaki jamici opazil na vrh zemlje ogrizen grah. Odkril je jamice, a v njih ni bilo niti enega graha več. Postal je človek pozornejši. In kmalu je opazil, kako je priletel vrabec in začel razkopavati še nenačeto, graha polno jamico. Odkopaval je grah za grahom in ga odnašal. Že nekoliko nakaljeni grah mora biti vrabcu prava slaščica, ki jo nosi mladičem, kajti sedaj ima vrabec že prvi svoj zarod.

Po zapadnih naseljih v okolici, posebno ob doleniski strani se ljudje, ki so obdelali večje kose zemlje, zelo pritožujejo o velikem poljskem škodljivcu-bramorju, ki mu po nekaterih notranjskih krajih pravijo tudi — mramor. Bramorjeva zalega se je pred dobrimi 12 in več leti posebno zalegla po barjanskih njivah. Največja, najkatastrofalnejša jesenska povodenj l. 1933 je povzročila, da so vode to zalego odnašale z barjanskih njiv tja proti mestu, posebno na Galjevico in bližnje kraje, kjer se je bramor zopet skril pod zemljo. Je namreč bramor drugače zelo trdoživ in vzdrži lahko nekaj časa na vodi. Boji se pa posebno svetlobe. Poprej so bile njive ob doleniski strani skoraj brez bramorja. Po tej povodnji pa se je bramor sila zaredil in so primeri, ko ljudje izkopljejo v poletnih mesecih po več gnezd mlade zalege. Bramor si napravi približno v globini kakih 30 do 50 cm na njivah gnezdo, kjer izleže velikansko množino bramorjev, jih je včasih do sto in še več v 1 samem gnezdu. Tudi letos so mnogi na svojih njivah in gredah pokončali že mnogo bramorjev, ki so prav dobra hrana za kokoši in celo mačke se spravijo na nje. O pokončevanju bramorjev je bilo že mnogo napisanega po raznih listih in v strokovnih glasilih. Za danes toliko o vrabcih in bramorjih!

Redni letni občni zbor zadruge »NOVINARSKI DOM« bo v nedeljo, 7. junija t. l. ob 10 dopoldne v Novinarskem domu z običajnim dnevnim redom.

Ljubljana

Koledar

Danes, četrtek, 28. maja: Avguštin, škof.
Petek, 29. maja: Kv. Maks.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 3; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Šelenburgova ulica 7.

Interesenti za semenski krompir, ki so že vložili prošnje zanj, a še niso prišli po nakaznice, naj pridejo ponje v petek in soboto, 29. in 30. t. m., v sobo št. 35 mestnega gospodarskega urada v Beethovnovi ulici št. 7. Tisti interesenti, ki pa še niso prosili za semenski krompir, naj pa vložе prošnje v tem uradu tudi v petek in soboto, po nakaznice naj pa pridejo v torek, 2. junija t. l. od 8—12.

Zabojčke s smetmi nekateri večkrat tudi po več dni puste čakati pred hišo na smetarja, da se na smeteh zbirajo muhe ter se iz zabojčka razširjajo vonjave po gnilobi. Zabojčki s smetmi pa nikakor niso za okras, še manj pa pospešujejo dobro zdravje našega mesta, pri sosedih pa zbujajo razne pikre opazke o redoljubnosti gospodinj, ker se po več dni ne brigajo za smeti. Toda ljubljanske gospodinje so bile že večkrat opominjane, da morajo smeti sežigati ter šele pepel odpadkov in izgorke oddajati smetarju. Prav tako vse gospodinje natanko vedo, kdaj voz za smeti pride v ulico, zato pa nikakor ni treba, da bi zabojčki po več dni škodili dobremu glasu Ljubljane, da je snažno mesto polno samih gospodinj, ki do skrajnosti ljubijo red. Kuhinjski in drugi odpadki morajo biti sežgani, zabojčke s pepelom in izgorke je pa dovoljeno postavljati na določene prostore šele tisto jutro, ko pride voz za smeti k hiši. Če pa površne gospodinje svojih pomočnic ne bodo naučile reda, bo mestni fizikat prisiljen predpisati zaprte smetarske zabojčke.

Corelli, Beethoven, Škerjanc in Novak, so na sporedu jutrišnjega komornega koncerta, ki ga bo izvajal pod okriljem Glasbene Matice, Ljubljanski komorni trio. Tako bomo slišali dela 4. literatur, in sicer iz staroklasične italijanske literature, Corellijevo Sonato za tri instrumente, ki je éna prvih sonat sploh v glasbeni zgodovini. Nato delo mladega Beethovna, ki še močno spominja na glasbo v Mozartovem načinu. Beethovnu sledi Škerjanc s svojim triom, ki je bil že ponovno javno izvajan, doma in v tujini. Delo je najboljše te vrste v naši literaturi. Končno bomo slišali tudi Novakov trio, delo znamenitega češkega skladatelja in najodločnejšega poznavalca slovaškomoravske folklore. Spored je izredno lep, bogat in zanimiv, izvajali ga bodo domači umetniki: Dermelj, Šedlbauer, Lipovšek, zato opozarjamo in vabimo na jutrišnji koncert ob četrt na 7 v veliki filharmonični dvorani. — Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Četrtek, 28. maja ob 17.30: »Šola za žene«. Red A.
Petek, 29. maja: Zaprto. (Generalka.)
Sobota, 30. maja ob 17: »Romeo in Julija«. Prvič v letošnji sezoni. Red Premierski.
Nedelja, 31. maja ob 14: »Konto X«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17.30: »Šola za žene«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Opera:

Četrtek, 28. maja ob 16.30: »Carmen«. Red Četrtek. Gostovanje Elze Karlovčeve.
Petek, 29. maja ob 17: »Boccaccio«. Red B.
Sobota, 30. maja ob 17: »Prijatelj Fric«. Red A.
Nedelja, 31. maja ob 15: »Boccaccio«. Opereta. Izv.

J. P. Molière: »Šola za žene«. Petdejanska komedija iz baroka, ki se odigrava na dvanajstih prizoriščih. Vsebinsko prikazuje zmago zdravega čustvovanja nad razumskimi ugibanji meščana, ki si hoče po sili vzgojiti mlado dekle v vzorno zakonsko ženo. Igrali bodo: Arnolpha — Gregorin, Agnezo — Levarjeva, Horaca — Nakrst, Chrysalda — V. Skrbinšek, Oronta — M. Skrbinšek, Alaina — Potokar, Georgetto — Kraljeva. Režiser in inscenator: inž. B. Stupica. Muzikalne intermezze igra pianist Bojan Adamič.

Shakespearjeva igra »Romeo in Julija«, ki je doživela lani največji uspeh v sezoni, bo igrana tudi letos za vse abonmaje. Prva letošnja predstava bo v soboto za red premierski in sicer bo začetek ob 17, na kar posebej opozarjamo. Naslovni vlogi, ki sta ju igrala že lani z odličnim igralskim uspehom V. Juvanova in Jan, bosta tudi letos v isti zasedbi. Režiser: dr. Kreft, inscenator: inž. E. Franz.

Franz. v. Suppé: »Boccaccio«. Opereta v treh dejanjih, bo igrana v petek za red B, v nedeljo pa izven abonmaja. Peli jo bodo v sledeči zasedbi: Boccaccio — Mlejnikova, Lotheringhi — Anžlovar, Lambertuccio — Zupan, Scalza — M. Sancin, Leonetto — B. Sancin, Fiametta — Barbičeva, Beatrice — Polajnarjeva, Peronella — Poličeva, Izabella — Španova, Pietro — Drenovec, kolporter — Dolničar, majordom — L. Gregorin, Filipa — Koširjeva. Dirigent: R. Simoniti, režiser: C. Debevec.

V. HEISER 5

Zdravnik gre križem svet

Pokazali so mi posteljo ob steni v eni izmed pritličnih sob.

»Rad bi kladivo,« sem dejal.

Začel sem trkati po zidu in pazljivo prisluškoval zvoku. Ko sem se bližal veliki razpoki, ki sem jo že prej opazil nad posteljo, je pristopil načelnik:

»Kaže, da Vam ni znano, kako ljudje v teh krajih zidajo hiše: tod ne najdete votlih sten.«

»Naj se Vam ne zdi bedasto,« sem odvrnil, »in ne zamerite mi, če bi rad utešil svojo radovednost.«

Načelnik ni več ugovarjal, zato sem še naprej trkal, dokler nisem prišel tik reže in je zid dal jasen votel glas.

»Prosim Vas, da bi dali izkopati steno prav na tem mestu,« sem se obrnil na načelnika.

Prav kmalu so delavci odkrili majhno vdolbino, v njej pa crknjeno podgano.

»Bolhe so prišle skozi razpoko,« sem pojasnil.

»Zdi se, da imate prav,« je priznal načelnik, »toda kako razlagate tale primer?« me je vprašal in me vlekel po stopnicah gor ter mi pokazal posteljo, ki je stala ravno sredi sobe.

Ogledal sem si pobliže strop in spet odkril razpoko.

»Če pošljete koga na podstrešje, boste našli mrtvo podgano prav tule zgoraj,« sem rekel in pokazal na neko točko nad posteljo.

Šli so gor in res našli crknjeno podgano.

Obrnil sem se k dr. Jacocksu, a namesto zadovoljnega obraza, ki sem ga pričakoval, sem videl, da je bil bled ko zid.

»Kaj je z vami, vraga? Mar Vam je slabo?« sem ga vprašal ves prestrašen.

»Poglejte tole!« je vzkiknil: po njegovi beli obleki je skakalo polno bolh. Takoj smo se vrgli nanje in jih polovili ter hitro spravili v stekleničko, ki smo jo brž poslali na preiskavo v bolniški laboratorij. Celo uro smo nestrpno čakali, dokler nam niso sporočili, da gre za nedolžne pasje bolhe.

Ko smo se od strahu opomogli, smo povzeli raziskave, da bi odkrili gnezdo okužbe, dve podgani namreč ne bi zadostovali za tako hudo razsajajočo kugo.

Hiša, ki smo jo pravkar preiskali, je bila nekoliko oddaljena od vogla, kjer je stala kovačnica. Odpravili smo se tjakaj in naplel sem pogovor z lastnikom. Vprašal sem ga nebrižno:

»Ali je kaj podgan tod okrog?«

»Teh je pa kar dosti,« mi je odvrnil, »le da so najbolj smešne podgane, kar sem jih kdaj videl: pridejo iz lukenj in se tamle ustavljajo, pa nobenega strahu ne kažejo. Mi jih pa kar pobolčemo s kladivcem in jih mečemo v ogenj.«

»Prav zanimivo,« sem pristavil.

»Kam pa vodi onile izhod?« sem nadaljeval.

Na dvorišče.

Brž sem prekoračil dvorišče in za visokim zidom, ki je zadaj zapiral prazni prostor, sem naletel na kupe starega železja, nemara ostanki kake porušene delavnice. Precej sem priklical nekaj arabskih delavcev, ki so pod železjem odkrili pod. Ko so ga dvginili, so zagledali na stotine crknjenih podgan.

A moje delo ni še bilo pri kraju, saj trupla sama niso pojasnila, kako je prišlo do uničevanja. Nadaljeval sem s preiskavo in povpraševanjem ter kmalu našel skladišče žita na drugi strani ceste. Taka skladišča so zmeraj sumljiva, ker je »mus rattus« snedec, ki mu gre najbolj v slast človeška hrana. Izvedel sem poleg tega še to, da je ta trgovina uvozila riž iz Rangoona, ki je eno najbolj okuženih središč na svetu. Zato sem lahko sklepal, da so okužene živali prišle s prevozom in bolezen razširile po Jafi.

Potrebno je le še bilo priskrbeti si nekaj teh podgan iz raznih palestinskih mest in vasi. Oblast mi je s primernimi pozivi takoj ustregla.

Dva dni nato me je sredi noči prebudil telefonski zvonec.

»Gospod dr. Jacocks je hudo obolel. Medtem ko sem se z vso naglico oblačil, sem si mislil: »Med temi bolhami je morala biti kaka »cheopis«, ki nam je ušla«. Na poti me je ves čas pekla vest zaradi moje odgovrnosti, ker sem ga jaz popeljal v okuženo hišo. A močno mi je odleglo, ko sem dognal, da je smrtni trikotnik nepopoln: moj tovariš je imel le napad malarije, ki jo je prinesel s seboj iz domovine (bil je doma iz Severne Karoline), in ni bilo nevarnosti za njegovo življenje.

Medtem so polagoma prihajale v laboratorij pošiljke bolh iz raznih palestinskih krajev. Ugotovili so, da so bile samo podgane v Jafi in Haifi okužene po vrsti »cheopis«. Tako so z nekaj tisoč dolarjev kugo pregnali iz Palestine.

Znatno večje vsote pa so potrošili v Združenih državah, ko so se hoteli znebiti strahotne grožnje, ki se je polagoma razširjala iz Kalifornije, kjer se je l. 1900 vgnezdila. Jasno je, da bi bolezen lahko takoj udušili, ko bi bili izdali primerne ukrepe. Zvezna vlada, ki si je zmeraj bolj vneto prizadevala, da bi deželo branila pred nalezljivimi boleznimi, je poslala tjakaj dr. I. Kinyouan, a ljudem v Kaliforniji nikakor ni hotelo v glavo, da bi med njimi lahko domovala kuga ter so zdravniškega odposlanca javno napadali in ga celo opljuvali

Spočetka se je bolezen zadrževala le v kitajski četrti, kjer je dr. Kinyoun res našel nekaj okuženih oseb. Krajevne oblasti pa so to zanikavale. Zato so jim poslali poseben odbor, ki ga je vodil dr. Simon Flescher, profesor patologije na vseučilišču v Pennsylvaniji. Ta je potem prinesel jasne dokaze, da se je razširil »bacillus pestis« med ondotnimi Kitajci. Kalifornija pa se še zmeraj ni marala vdati in skoraj vsi dnevniki so trdili nasprotno.

Potem pa jim je zvezna vlada poslala ultimat: »Kalifornija je svobodna država in znotraj njenih meja lahko delate, kar se Vam zdi prav. Toda če ne boste izdali ukrepov proti tej življenjski nevarnosti, bomo zgradili okrog Vaše pokrajine zdravstveno mejo in sleherna oseba in vse blago bo moralo iti skozi karanteno.«

Po tej hudi grožnji se je Kalifornija omehčala, a vdaja je prišla prepozno: podgane so že bile okužile gozdne veverice in čeprav so potrošili milijone dolarjev, teh nesrečnih živalic niso mogli pokončati: žvepleni ogljik, zastrupljeno sadje in žito, izbrani strelci ... nič jih ni moglo iztrebiti.

Še danes se zdaj pa zdaj pojavlja v Kaliforniji kak primer kuge, nedavno je celo prekoračila znamenite višine Rocky Mountains. L. 1935 so našli okužene veverice prav tam gori v Nebraski. Pri nas se kuga ne bo najbrž nikdar več razpasla, vendar pa bo boj proti njej lahko zahteval težke denarje. Vse odvisi od domnevne možnosti, da bo veverica — ki se sicer ogiblje človeka — utegnila bolhe prenesti na podgane, ki pa rade živijo v človekovi bližini.

Andrejčkov Jože:

Žalost in veselje

Roman v slikah

Risal Jože Beranek ==== Besedilo priredil Mirko Javornik

646.

Pri prvem grmovju sta dobila konje, jih zajezdila in pognala v skok po mesečini. Aleš, ki je jahal zadaj, si je prizadeval spoznati svojo »spremljevalko«, pa je bilo pretemno. Jezdila sta vso noč. Šele ko se je zdanilo, sta se ustavila v prijazni dolini sredi gozda.

647.

Odložila sta ženski ogrinjali in Aleš je na veliko presenečenje zagledal, da sedi pred njim Polde, nekdanji njegov tovariš na begu iz vojnega ujetništva. Stegnil je roki in ga veselo pozdravil. Polde pa ni verjel očem in je menil, da vstajajo mrtvi iz grobov.

648.

»Saj si vendar utonil tisto jutro, ko smo pobegnili iz ujetništva,« je vzkliknil. Potem sta si goreče stisnila roke. »Zdaj pa se najprej malo okrepčajva,« je dejal Polde in potegnil iz malhe kruh in steklenko ruma; »potem si bova pravila, kaj sva vse doživela!«

Madagaskar, kos azijskega sveta ob Afriki

Po rastlinstvu, prebivalstvu in jeziku, ki ga govore domačini, je otok neprimerno bolj v sorodu z Južno Azijo kot pa z bližnjo Afriko

Madagaskar je po velikosti četrti otok na svetu. (Večji so samo še Nova Gvineja, Borneo in Sumatra). Je približno tako velik kot vsa evropska Francija.

Ena največjih njegovih posebnosti je v tem, da na njem, kljub temu, da je otok tako blizu afriške celine, živi neko malajsko pleme, tako imenovano »merina«. Zelo zanimiva so tudi, da so na tem otoku pred nedavnim odkrili številna

okostja ogromnih ptičev

ki so v davni preteklosti dali ime »aepyornis maximus«. Ta vrsta ptičev pa je morala, kakor so ugotovili po njihovem okostju, izumreti šele pred nekaj stoletji. Sodijo, da je bil ta ogromni ptič približno dvakrat tako visok kot sedanji noj. Njegova samica je nesla jajca, ki tudi nimajo primere z drugimi, kar jih je dozdaj človek poznal. Pravijo, da je bilo eno samo jajce tega orjaškega madagaskarskega ptiča tako debelo, da bi vanje lahko nalili 11 litrov vode. Tudi teh ptičjih jajc so našli na Madagaskarju precej in je s tem še bolj potrjeno, da so takšni ogromni ptiči na tem otoku nekoč res živeli.

Madagaskar je potem tudi tisti kos zemlje, ki na njem pridelajo

največ vanilije na svetu

Ogromni nasadi tako imenovanega geranija se razprostirajo po Madagaskarju in dajejo velike količine zelo dragocenega parfuma. Naslednja posebnost med rastlinstvom na tem otoku je »drevo popotnikov«, neke vrste banana z visokim deblom in košato krono. V dolgih in širokih listih tega drevesa se stalno nabira voda. Popotnemu človeku tod pa ni treba trpeti žeje. Zadostuje, če prime za tak list, ga upogne navzdol in že priteče iz njega precej močan curek čiste osvežujoče vode. Po tem je drevo tudi dobilo svoje ime.

Notranji predeli otoka tvorijo nekako visoko planoto. Tu se vrste stepe in rodovitni predeli, ki jih je mogoče obdelovati ter na njih tudi dokaj pridelati. Na vzhodnem koncu Madagaskarja, torej na tistem, ki gleda na Indijski ocean, imajo obilno tropsko deževje, tam pade na leto tudi

do 4 metre dežja

kar je približno sedemkrat toliko kot znaša povprečna množina padavin v Srednji Evropi. V notranjosti otoka je več ognjenikov, ki dosežejo višino kakih 2.600 metrov. Gore so torej tam približno tako visoke kot naše Julijske ali Kamniške planine.

Računajo, da živi na Madagaskarju okrog štiri milijone ljudi. Gostota je po tem takem zelo majhna in pride na kvadratni kilometer povprečno komaj šest ljudi.

Čudno je, da je

rastlinstvo

na Madagaskarju zelo podobno tistemu v Južni Aziji in v Avstraliji, ne pa afriškemu, čeprav je ta otok takorekoč prislonjen na afriško celino, od Azije in Avstralije pa ga loči širni Indijski Ocean. Preliv med Afriko in Madagaskarjem je širok komaj 400 km. Kljub temu pa ima ne samo rastlinstvo, pač pa tudi prebivalstvo vse značilnosti neprimerno bolj oddaljene Azije in Avstralije. Zamorci, ki še žive v Afriki, so znani kot slabi pomorščaki in se zato tudi nikdar niso podali niti 400 km proč od obale, kolikor je Madagaskar oddaljen od celine. Res je, da je na Madagaskarju tudi nekaj črncev, toda ti niso prišli tja sami, pač pa so jih tja pripeljali kot sužnje Evropejci ali pa Arabci.

Že v starih časih je bil Madagaskar važno arabsko trgovsko središče. Zlasti trgovina s sužnji je tu precej cvetela. Arabci so Madagaskar imenovali »Lunin otok«.

Tudi jezik je bolj azijski

Tudi jezik, ki ga govore Madagaskarčani, ima vse značilnosti južnoazijskih in tihomorskih jezikov. Prav precej je podoben tistemu, ki ga govore Malajci in Polinezijci. Zdi se, da je pleme »merina« ali »hova« prišlo tja pred 400 ali 700 leti, in sicer iz Malezije. Uvedli so tam takoj po svojem prihodu pridelovanje riža, česar so bili navajeni v svoji prvotni domovini. Merinski jezik je izredno bogat na samoglasnikih, kakor kažejo imena mest na Madagaskarju, n. pr. prestolnica Antananarivo, Fianarantova in druga. Ljudi iz plemena »merina« je na Madagaskarju približno milijon. V drugi polovici prejšnjega stoletja so prevzeli krščansko vero, ki so jo prišli tja oznanjat angleški misijonarji. Merinski poglavarji pa so se vedno skušali čimbolj otresti tujega vpliva.

Prvi poskusi kolonizacije

Že v XVIII. stoletju so skušali Madagaskar kolonizirati — piše agencija »Centraleuropa« — Francozi, pa brez uspeha. Leta 1825 je kralj Radama pregnal z otoka francosko vojaštvo. Leta 1882 se je podalo zastopstvo Madagaskarčanov v Evropo, da bi tam našlo zaščite pred francoskimi vpadi. Toda že tri leta pozneje so Francozi zasedli Madagaskar ter tam strli srdit odpor domačinov. Vdrli so v prestolnico, odstavili domačega kralja ter proglasili Madagaskar za francosko kolonijo. Za gospodarski razvoj in procvit otoka pa so tujci malo storili. Najboljši dokaz temu je pač dejstvo, da še danes na vsem Madagaskarju ni več ko 800 km železniških prog. (CE).

Srbija v predzgodovinski dobi

Pomembne arheološke zbirke v Belgradu in drugod po Srbiji

Srbija ima pomembne arheološke zbirke tako v Muzeju kneza Pavla v Belgradu, kakor tudi po številnih manjših muzejih drugod po deželi. Te arheološke najdbe so po veliki večini iz predzgodovinske dobe, le nekaj iz poznejših časov.

Za področje sedanje Srbije, se je — kakor piše »Centraleuropa« — predzgodovinska doba začela pred več tisoč leti ter se končala med šestim in prvim stoletjem pred Kr., ko je od juga začel prihajati gospodarski vpliv Grkov, od zahoda pa rimske vojské, ki so prinesle v deželo tudi svojo kulturo.

V Srbiji je malo sledov iz kamene dobe. Nekaj so jih našli na primer v Banatu pri Vršcu. So to predmeti iz kamna, ki so jih tedanji prebivalci v teh krajih uporabljali kot nože, ali drugo orodje in orožje. Čeprav so bile v paleolitski dobi na področju sedanje Srbije razmeroma precej ugodne vremenske razmere, je bilo prebivalstvo kljub temu izredno redko naseljeno. Gostejše naselbine so bile tedaj bolj v toplejših krajih, kakor v Franciji, Italiji in Španiji. V neolitski dobi pa so bili ljudje na področju sedanje Srbije že dosti gostejše naseljeni. Arheološke najdbe tudi dokazujejo, da so morale tedaj vladati v teh krajih približno takšne vremenske razmere kot danes. V tistih davnih časih se je gostota prebivalstva na sedanjem srbskem svetu, kakor kaže, sicer precej razlikovala od tiste po drugih evropskih krajih, v plemenskem oziru pa ni bilo bogve kakšne razlike. Prva znana plemena, ki so se bila naselila v vzhodnem delu Balkana, so bili Iliri, Panonci, Dakijci in Tračani in se gotovo niso pojavili tod prej kot v bronasti dobi. Med dokazili, da so nekoč vladali nad srbskimi deželami Rimljani, omenjajo zlasti kipe cesarja Trajana in Konstantina Velikega, dva marmornata Herkulova kipca in nekaj drugih.

Z vzpenjačo na sonce!

V deželah visokega evropskega severa je tudi sonce prava redkost. Po celih devet ali deset mesecev na leto ponekod ne pogleda v dolino, ker po nebu ne kroži tako visoko, da bi preko gorskih grebenov moglo pokukati tudi malo nižje, med ljudi v doline, v mesta in samotne vasi. Le večno zasneženi gorski vrhunci se lepo blešče v soncu in vabijo. Ljudem iz Rjukana, ki leži v norveški pokrajini Telemarken, pa se je porodila duhovita misel. Ker sonce noče k njim, so sklenili sami iti k njemu. Zgradili so si vzpenjačo, s katero se je v nekaj minutah mogoče pripeljati na vrh bližnje gore, ki jo tudi v zimskih mesecih osvetljuje krasno sonce. V Rjukanu je mnogo ljudi, ki jih je na ta način prvič v svojem življenju obsijalo sonce.

Najbolj strupena rastlina

Rastlina, ki velja za najbolj strupeno med vsemi, se imenuje »hadenia« in sta jo odkrila dva vseučiliška profesorja iz Osla ob bregovih reke Cimpopo v Transvaalu. Kemično sta preiskala sok te novo odkrite rastline, ki je visoka nekaj centimetrov in ima rubinasto-rdeče liste, ter s pomočjo drobnogleda ugotovila, da so v soku te rastline silno majhna ploščnata zrnca, ki jih je v vsakem kubičnem milimetru 200 do 300 tisoč. Ta zrnca vsebujejo izredno močan strup. Norveška učenjaka, ki jima gre zasluga za to novo znanstveno pridobitev, trdita, da je strup rastline »hadenie« 5.000 krat močnejši kot pa strihnin.

Dva »težaka«

Kljub resnim časom in kljub temu, da ima danes menda več ko pol sveta živilske nakaznice, živi na svetu še vedno človek, ki tehta celih 289 kg in meri okrog trebuha približno dva metra. Ta nenavadni človek se piše John Barney in je bil te dni zaposlen pri blagajni nekega cirkusa, ki se zdaj mudi v portugalski prestolnici Lizboni. John Barney se je bil poročil s sebi precej primerno izvoljenko. Tehtala je tedaj, ko sta se vzela, 231 kg, zdaj pa pravijo, da je precej shujšala in tehta »samo« še 141 kg, približno še enkrat manj kot njen mož. Hudomušneži pripominjajo, da jo John Barney zato zdaj v resnici lahko smatra za svojo polovico, pa naj že bo boljša ali slabša...

EIAR — Radio Ljubljana

Petek, 29. maja 1942-XX. 7.30 Poročila v slovenščini — 7.45 Lahka glasba. V odmoru (8.00): Napoved časa — 8.15 Poročila v italijanščini — 12.15 Koncert tenorista Janeza Lipuščka (pri klavirju Marijan Lipovšek) — 12.35 Koncert Tria Emone — 13 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Orkester vodi dirigent Zeme — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Koncert Komornega zbora, vodi dirigent D. M. Šijanec — 17.45 Komorna glasba — 19 »Govorimo italijansko« prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Lahka glasba — 20 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Orgelski koncert Pavla Rančigaja — 21.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodelujeta sopranistka Pavla Lovšetova in basist Tone Petrovčič. — Pesmi in romance — 21.50 Koncert saksofonista Miloša Ziherla (pri klavirju M. Lipovšek) — 22.10 Koncert sopranistke M. T. Pediconi — 22.45 Poročila v italijanščini.

Ivan Zorič:

711 km

Zapisi in vtisi s študentovske poti 8

Sonce meče skozi zastrta okna žarke v najino sobo. Počasi vstanem in stopim k oknu. Ne morem razumeti, kako more po taki oblačni noči nastati tako lep dan. Povlečem za vrvico, zavese se razgrnejo in sonce napolni vso sobo. Veselo pomežiknem in pogledam na trg pod seboj. Kar začutil sem, kako me je objela rdečica. Kakih dvajset metrov od hiše se je dvigal amfiteater, ki sva ga danes ponoči Bog ve koliko krat obšla...

Verona.

Sediva prav na vrhu stopnic amfiteatra Arena. Krivično bi bilo, če si ga ne bi tudi od znotraj ogledala, ko sva si ga ponoči od zunaj tako temeljito. Mogel bi reči bolj otipala, kakor ogledala.

Ko sva plačevala vstopnino za ogled, se je zdela Milanu nekoliko previsoka in skušal je ceno zbiti, češ da sva prišla od tako daleč... Potem pa sploh, se je smejal oni, škoda, da ni vedel. Dvojna bi nama zaračunal.

Zdaj sediva v senci pol porušene stene. Milan brska po notah, ki sva si jih kupila in polglasno žvižga.

Amfiteater je čisto poln. Ljudje govorijo, kričijo, mahajo z rokami. Kar drug čez drugega se menijo. Tam na nasprotni strani na balkonu sedi mogočnik v sijajni razkošni obleki. Krog njega spremstvo. Ogromna železna vrata se mahoma odpro in v areno se vsipajo gladiatorji. Ljudstvo vpije, kakor da gre njim za življenje in ne onima dvema, ki se borita sredi arene. Boj za življenje. Po stopnicah — sedežih — se ljudje valjajo, stavijo, prerekajo in suvajo. Nekdo šepeče sosedu na uho, drugi spremlja boj z opazkami, ki očividno zabavajo vso bližnjo okolico. Smeh se preliva po elipsastem prostoru. Spodaj v sredini pa se bijeta dva človeka. Eden — plečat — zdi se, da je v popolni premoči. Toda nasprotnik ima mnogo bolj razvite noge in krepko vrača udarce. Njuni potni telesi se svetlikata. Borba je vedno silnejša. Ljudje postajajo vedno bolj pozorni. Klici odobravanja in bodrenja zaplovejo po ozračju. Kriki razočaranja, navdušenja postajajo vedno gostejši in glasnejši. Zrak postaja nekam težak. Sunkoviti udarci sredi arene so vedno hitrejši, slabotnejši. Ljudstvo vstaja s svojih sedežev... Še trenutek... zdaj...

Ne! Odprem oči.

Sredi arene čepita dva fantka in deklica. Frnikulajo. Prstki drse po zemlji, ki jo je nekoč napajala kri. Kroglice teko proti luknji. Starejši fantek prime deklico za kite in jo vleče stran. Najbrž je trdila, da je njena kroglica bližje. Jok in potem mahanje z rokami. Nekdo se pod nama oglasi. Ne vidim ga. Dečko jo spusti sredi arene, potem oba fanta spležeta preko nekaj stopnic in izginela skozi neko odprtino.

Deklica pa čepi sredi arene in se igra sama.

Milano.

Ogromen kolodvor in vse polno tramvajev. Človek pa stoji in ne ve, kam bi se obrnil. Življenje... Vse drvi mimo naju kakor brez glave. Strašno se vsakemu mudi! Vse se vrti kroz naju.

Prvič v milijonskem mestu. Bogme, da bi človek vsaj približno vedel, kam se naj obrne. Za naslov prenočišča, ki nama ga je dal neki akademik v vlaku, sem tudi že pozabil. Hop! Sreča! Spomnim se, da sem napisal ime na Milanov podplat, kar tako, ko je sedel s prekrižanimi nogami ob oknu!

»Stoj!«

»In sicer zato...?« nadaljuje vprašujoče Milan.

»Da ne izgubiš s podplatov poslednjih atomov krede!«

Milan dvigne desno nogo in prične s šolskim glasom pripovedovati tisto zgodbico o volku in kobili. Neka dama naju začudena [illegible]je. Zdaj se je ustavila in ne vem, kaj neki pričakuje, da se bo zgodilo. Toda ves trud je zaman. Niti sledu o kaki pisavi.

Zbit sem kakor dozdaj še nikoli. Zvečer bova šla malo po mestu. Da le ne pozabiva vzeti s seboj zemljevida...

Milano.

Sijajen razgled z najinega okna. Ploščate strehe in tam za njimi visoki stolp stolnice s stolpički, ki se hrepeneče dvigajo v nebo.

»O Milano...!«

Ves čas se mi podi po ušesih ta melodija, ki sem jo včeraj slišal. Mlad fant jo je pel ob spremljavi ogromnega jazza v mikrofon. Vsa dvorana se je zibala. Milano — mladost!

Ves dan si jo že žvižgam. Neham, pa ne vem, kdaj jo spet pričnem. No, zdaj jo nekdo celo na hodniku žvižga. Nekdo teče po stopnicah, vedno bližje... Najbrž se bo kdo spet zmotil. Danes so namreč že trije nepoklicani gostje vdrli v sobo. Ne vem, ali se res motijo, ali pa sva tako čudo v teh potovalnih oblekah. Morda mislijo, da sva Amerikanca... Najprej je vdrla v sobo sobarica in jo je skoraj kap zadela, no, vsaj naredila je tako. Kmalu zatem je treščil v sobo mali lift-boy. Ravno toliko, da me ni podrl. O tretjem sem pa sam prepričan, da se je res zmotil. Kajti, ko je odpiral vrata, je ravno držal naramnice v rokah. Nič čudnega. Človek prvi dan v hotelu in vsa vrata so si tako podobna. Če se potem človeku še mudi...

Vedno bliže prihajajo koraki. Nekdo se ustavi. Najbrž ne ve, kam bi se dal. Ravno vstanem, tedaj pa tresk! — in vrata se odpro.

»O Milano, xa tam xa tam! Brrr!« Milan se zvali na stol.

»Ugani!«

Že začenja. Molčim.

»Ugani, no!«

»Ne vem, kaj!«

Ubogim na duhu in počasi mi[illegible] pomagali. Torej... ali...«

Saj vem, da ne bo nehal.

»Trej: črnolasa!«

»Prosim te!« me užaljeno pogleda Milan, kakor da bi ga obdolžil nečesa nemogočega. »Kaj takega res ne bi od tebe pričakoval!« nadaljuje narejeno užaljeno. Potem tleskne z jezikom.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: Inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12 — Mesečna naročnina 6 lir, za inozemstvo 15 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40-05 — Podružnica: Novo mesto